

24.9.2020

Valtiovarainministeriön budjettiosaston edustajan asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveystieteiden etäkuulemistilaisuuteen 25.9.2020

HE 129/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Valtiovarainministeriön budjettiosasto kiittää mahdollisuudesta tulla kuulluksi hallituksen esityksen käsittelyssä. Lausunto koskee esityksen taloudellisia vaikutuksia ja erityisesti vaikutuksia valtion budjettitalouteen.

Ehdotuksen sisältö

Ehdotuksella muutetaan sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia (jatkossa asiakasmaksulaki), sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annettua lakia sekä tuomioistuinmaksulakia.

Ehdotuksessa laajennetaan maksukattoa ja eräiden palvelujen maksuttomuutta. Myös tartuntatauteihin liittyvien rokotteiden, hoitojen ja tutkimusten maksuttomuus laajenee. Olennaisena muutoksena nykytilaan verrattuna säänneltäisiin ympärivuorokautisen palvelun maksuja, joissa on tällä hetkellä erittäin isoja kuntien välisiä eroja. Muita merkittäviä uudistuksia laissa on maksukaton laajentuminen, erityisesti suun terveydenhuoltoon sekä se, että maksujen alentamisen ja perimättä jättämisen ensisijaisuutta suhteessa toimeentuloturvaan korostettaisiin. Muutoksenhakua koskevaa sääntelyä selkiytettäisiin ja asiakkaan oikeusturvaa vahvistettaisiin. Tuomioistuinmaksulakia ehdotetaan muutettavaksi niin, että oikeudenkäyntimaksua ei saisi periä yksityishenkilön vireille panemissa asioissa, jotka koskevat sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain mukaan määrättyjä asiakasmaksuja. Palvelusetelilakimuutos on tekninen.

Budjettiosaston lausunto

Asiakasmaksujen lakiuudistus on ollut vireillä jo edellisellä hallituskaudella, mutta se kaatui sote-uudistuksen kaatumisen myötä. Voimassa olevissa säännöksissä on useita kohtia, jotka ovat jääneet ajasta jälkeen ja on tärkeää, että säännökset ja toiminta kunnissa vastaavat toisiaan mahdollisimman hyvin. Valtiovarainministeriö pitää perusteltuna, että asiakasmaksulain 1 §, jonka pääsäännön mukaan palveluista voidaan periä maksu palvelun käyttäjältä, jollei toisin säädetä, säilytetään muuttumattomana.

Taloudelliset vaikutukset

Uudistuksen arvioidaan vähentävän kuntien ja kuntayhtymien asiakasmaksukertymää vuositasolla lain ollessa kokonaisuudessaan 45 miljoonaa euroa. Vuonna 2021 lain arvioidaan vaikuttavan kuntien maksutulokertymää vähentävästi 17 miljoonaa euroa ja kuntien menoja lisäävästi 900 000 eurolla. Menojen lisäys on

kertaluonteinen, joten se jaetaan kunnille vuoden 2021 talousarviossa euroa per asukas periaatteella. Maksutulojen alenemasta aiheutuvat taloudelliset menetykset korvataan kunnille osana valtionosuusjärjestelmään valtionosuusprosentin korottamisella.

Uudistuksen taloudellisten vaikutusten arviointi on vaatinut poikkeuksellisen suuren työn ja lopputulosta voidaan pitää onnistuneena. Kuten aina, arvioihin liittyy epävarmuutta, mikä tuodaan hallituksen esityksessä esille. Suurin epävarmuus liittyyneen tehostetun palveluasumisen ja kotihoidon maksuihin, joihin liittyvää epävarmuutta kuvataan hallituksen esityksessä.

Yhteenveto

Uudistuksen hyötyinä ovat hoitoon pääsyn paraneminen, sosiaali- ja terveydenhuollon maksuihin liittyvän epätasa-arvon väheneminen sekä sääntelyn soveltamisen helpottuminen. Asiakasmaksulaki heikentää julkista taloutta vuositasolla 45 miljoonalla eurolla. Summa on hallitusohjelman ja kehyksen mukainen.

Julkisen talouden ja kuntatalouden tulevaisuudennäkymistä johtuen olisi tärkeää kehittää keinoja, joilla julkista taloutta, kuntatalous mukaan lukien, saataisiin vakautettua. Valtiovarainministeriö kannattaa lakiesityksen hyväksymistä.

Tero Tyni Budjettineuvos